

AITA GABIREL JAUREGI

Aramaio, 1995-04-01

Patxi Uribarren

AURKEZPENA

Omenaldi bat egiterakoan, egokiena eta geroko geratzen den gauzarik interesgarrienetakoa liburua izaten da. Eta hau kontuan izanik, uste genuen euskal zientzi gaitan aitzindari izan zen Aita Gabirelek ongi merezia zuela omenaldi egiteko honelako liburu bat.

Aita Gabirel Jauregi Uribarren (1895-1995) izenburuaz bi eratako argitarapena egin dugu: *Karmel* aldizkari erakoa eta *Karmel-Sorta* erakoa. 512 orrialdeko liburua.

I. Edukia

Liburuak lau atal nagusi ditu. Eta orain lau atal nagusi horietako gaiak eta egileak jakinarazi nahi dizkizuet.

1. Lehenengo atalean hiru idazlan dira: A. Lobera, Patxi Uribarren, Luis Baraiazarra eta J. Urkizak eginak: Munduko eta Euskal Herriko 50 urteko gertakari nagusienak agertzen dira, A. Gabireli eta Euskal Herriari dagozkionak, gizarte eta politikari dagozkionak, Euskal Herriko eta munduan zeharreko Elizari dagozkionak, arte eta kulturari dagozkionak; eta datu hauek labur-labur eta irudiz horniturik, irakurterrazago eta atseginago egiterarren. Gabirelen bizitza gai nagusi gisa harturik azaltzen da, eta gainera haren bizitzako giza zertzelatxoak.

2. Bigarren atalean Aita Gabirelen lanei buruz egindako bost idazlan datoz: haren *Pisiari* buruz (J.R. Etxebarriak egina), haren *Kimiari* buruz (J. Iturbek), haren astronomiako lanei buruz (J. Arregik) (barkatu, egilearen izena gaizki etortzea); gero A. Loberak Aita Gabirelen itzulpen-lana azaltzen du. Era berean hor aurkituko duzue Aita Gabirelen eta hari buzko lanen bibliografia, J. Urkizak egina.

3. Hirugarren atala luzeena dugu: eta gaia Aramaio herria bera. Hemen bi gai nagusi daude:

- a) batetik Hizkuntza (Euskara eta euskal literatura);
- b) bestetik Historiari dagozkion lanak, gizarte eta erlijioarekin loturik:

Aramaioko euskarari buruz ikerlan luze eta interesgarriak daude: Gotzon Garatek (Aramaioko bizkaiera), Isaak Atutxak (Aramaioko euskara), Pedro Puxanak (Hikako berbetea Aramaioko Muxika-Oletan), Patxi Uribarrek (Aramaioko Toponimia) eta Patxi Salaberrik (Hizkuntz errealtateaz) eginak. Eta euskarari buruzko lan hauek osotzeko, Luis Baraiazarraren artikulua agertzen da (Aramaioko euskal idazleei buruz).

Historia lanei buruz beste sei idazlan daude: J.R. Elejaldek labur-labur Aramaioko historia azaltzen du, eta Antonio Unzuetak bertako orain dela ehun urteko erlijiotasuna. Floren Unzuetak Aramaioko musikariei buruz idatzi du, eta Patxi Salaberrik 1899ko Aramaioko Euskal Jaiak gogorarazten ditu. J. Martinez Montoiak Aramaioko “auzotasuna edo nekazal hiritartasuna” du gaitzat. Eta azkenez, Txema Preciado de Ocariz-en lanak izenburu hau du “Ze kolore ezauketan dozu?”.

4. Laugarren atalean gehigarriak jarri ditugu, A. Loberak eta J. Urkizak prestatuak.

a) Aita Gabirelek *Karmengo Argia* aldizkarian egindako lan laburrak argitaratzen ditugu: batez ere *Pisia*, *Kimia* eta *Izadi-Iztiari* buruzko lanak. Gerra aurreko aldizkari hau agortuta dago, eta orain abagune honetaz baliatu gara irakurleari esku-eskura jarri eta ezagutarazteko. Idazlan labur hauek badute garrantzi eta interesik: gero aterateko zen *Pisia* eta *Kimia* liburuen aurreko saio-oxoak edo zirelako hemen idatzi zituenak.

b) Bigarren gehigarria Aita Gabirelen anaiari dagokiona da: Angelo Jau-regi, Gabirel baino ia bi urte gazteago izan zena. Biek batera egin zituzten ikasketa guztiak. Karmengo Ordenan kargu asko izan zituen eta baita lan asko egin ere: Euskal Herrian, Portugalen eta Txilen... Baina beti euskara eta euskal gaiak gogoan zituela: Portugaleko *Carmelo* aldizkaria sortu zuen. Honen idazlanak Kolonbia, Txile, Mozanbiki, Argentina, Espainia eta Estatu Batuetako hainbat aldizkaritan agertu ziren.

Euskara eta euskararen gainean idatzi zuen; euskal gaien inguruan idatzi zuen portugesez eta gaztelaniaz ere. Gu euskal lanei lotuko gatzazkie eta honako hauek aipatuko ditugu: *Euskal-iztia* (Gramática Vasca) (1961); euskal aditzaz (euskalki guztietako aldaerez) idazlan mardula idatzi zuen; horren erakusgarri, haren eskuizkribuen argazkia duzue liburuan.

Gehiegarri honetan Aita Angelo Jauregik *Karmengo Argia* aldizkarian idatzitako lanak argitaratzen ditugu.

II. Eskerrona

Lehenengo eta behin lehen aipaturiko idazleak eskertu behar. Batez ere Patxi Uribarren eta Anjel Lobera, berauen idazlanengatik ez ezik, liburu hau atontzerakoan eskaini duten laguntzagatik. eta batez ere Jesus Arregi, huts bat dela bide, liburuan eskertuen artean agertzen ez delako.

Omenaldiko liburu hau argitaratzeko bi erakunde hauei eman behar dizkiegu eskerrak: Aramaioko Udalari, bere seme argi eta ospetsu hau gogoratze-ko egin dituen ahaleginengatik; eta Arabako Aldundiari, argitalpen honen gas-
tuak ordaintzen laguntzeko hitza eman digulako.

III. Esan behar amaitzeko, omenaldiko liburu hau Aramaio herriarentzat gertakari bibliografiko sonatu bat dela, eta Arabarentzat benetan harro eta pozik egotekoa, bere semeen artean euskara zientzi gaietan erabiltzen aitzindari bat izan duelako, eta beste aramaioar bat, Barrutia, hau ere aitzindaria euskal literatura antzerki gaietan erabiltzen.